

Mihaela Brumen, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta
Fanika Fras Berro, Zavod RS za šolstvo

IZKUŠNJE Z UČENJEM TUJEGA JEZIKA V SLOVENSKIH VRTCIH

Danes so jezikovne in (med)kulturne kompetence eden izmed temeljev vseživljenjskega učenja v sodobnem svetu. Tudi spoznanja razvojne psihologije, psiholingvistike, sociolingvistike, jezikoslovja in didaktike potrjujejo, da je zgodnje učenje tujega jezika lahko prednost v razvoju in kasnejšem izobraževanju otrok, zato smo otrokom v vrtcih dolžni ponuditi dobro, strokovno utemeljeno in sodobno vzgojo in izobraževanje, v katerem imajo jeziki pomembno vlogo.

V prispevku bomo predstavili ugotovitve empirične raziskave, ki smo jo opravili v okviru mrežnega inovacijskega projekta sedmih vrtcev v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo. S pomočjo vezanih pogovorov z otroki, ki so bili vključeni v integrirano obliko učenja tujega jezika, smo želeli ugotoviti, kako predšolski otroci spoznavajo in doživljajo tuji jezik v spon-tanih in načrtovanih dejavnostih izvedbenega kurikula (Kurikulum za vrtce 1999) oddelka oz. vrtca.

Evropski standardi – npr. *Vodnik za razvoj politik jezikovnega izobraževanja v Evropi* (Svet Evrope 2007), *Akcijski načrt 2004–2006 za spodbujanje učenja jezikov in jezikovne raznolikosti*, *Skupni evropski referenčni okvir za jezike* (CEFR) – potrjujejo zavezanost Evropske jezikovne politike k večjezičnosti v Evropski uniji in učenju dveh jezikov (ob prvem) od zgodnjega otroštva naprej. Zato vprašanja »Zgodnje učenje tujega jezika – da ali ne?« ne postavljamo več na načelni ravni, temveč je predvsem treba odgovoriti, kdaj začeti s sistemskim poučevanjem tujega jezika, kako naj poteka učenje oz. kako ga umestiti v izvedbeni kurikulum vrtca, da bi bila zagotovljena kakovost in učinkovitost tega učenja.

Zavedamo se, da je prišel čas za usklajeno jezikovno politiko na vsej ver-tikalni vzgoje in izobraževanja, v kateri bodo našli ustrezno mesto učenje maternega/prvega jezika, učenje jezika okolja ter učenje izbranih so-sedskih oz. tujih/dodatnih jezikov. Ugotovitve naših raziskav kažejo, da v Sloveniji že več kot dvajset let poteka nesistemska in nekoordinirano, velikokrat didaktično nedorečeno uvajanje jezikov v vrtcih, predvsem na željo staršev.

Ugotavljamo, da uvedba tujega jezika ni v nasprotju z načeli in cilji ku-rikula za vrtce (Kurikulum za vrtce 1999). Kurikul je strokovna podlaga

za kakovostno izvajanje vzgojnega procesa v slovenskih vrtcih; v njem pa tuji jeziki niso opredeljeni kot posebno področje dejavnosti. Omenjeni so le v povezavi z narodnostnima manjšinama (Italijani, Madžari) ter avtohtono manjšino Romov (prav tam: 8–9). Nekatera načela kurikula (demokracija, pluralizem, avtonomnost idr.) pa celo podpirajo uvedbo tujega jezika v vrtce. To podpira tudi dejstvo, da je življenjsko okolje sodobnega otroka vse bolj prepleteno z elementi tujih kultur, kar vključuje tujejezično komunikacijo (Čok idr. 1999). Prav tako prodira v družino komunikacijska tehnologija, ki omogoča, da se otrok poleg domače govorice in pogovorne različice prvega/slovenskega jezika že zelo zgodaj srečuje s tujim jezikom tudi tam, kjer naj bi bilo družbeno okolje pretežno enojezično/slovensko.

Tudi v izvedbenem kurikulu vrtca lahko ob ustreznih pogojih predstavljamo otroku integrirane vsebine v tujem jeziku, ki spodbujajo pozitiven odnos do tujih jezikov in jezikov nasploh in mu omogočajo celostno učenje jezikov. Ob tem izkoristimo tudi s starostjo povezane razvojne lastnosti otroka (radovednost, potrebo po sporazumevanju, pripravljenost in sposobnost posnemanja in sposobnost izgovarjanja novih in neznanih glasov). Tako jezikovna raba tujega jezika v vrtcu ni le priložnostna, temveč tudi načrtovana, povezana z zanimivo vsebino in obliko sporočanja.

V želji, da bi bilo učenje tujega jezika kakovostno in ustrezno otrokom na predšolski stopnji, se je sedem vrtcev v severno-vzhodni Sloveniji prijavilo na razpis Zavoda RS za šolstvo za sodelovanje v mrežnem inovacijskem projektu, ki spodbuja in omogoča raziskovanje lastne prakse, preizkušanje različnih didaktičnih pristopov in izmenjavo inovativnih pristopov, kar prispeva k profesionalnemu razvoju strokovnih delavcev. V ta namen so vrtci, ki so sodelovali v projektu, strokovnim delavkam omogočili izobraževanja s področja učenja in poučevanja tujega jezika v vrtcu. Strokovne delavke, ki so poučevale tuji jezik, so ustrezno usposobljene vzgojiteljice z mednarodno priznanim izpitom o znanju tujega jezika na ravni B2 (npr. *First Certificate in English – FCE* oz. *Mittelstufe Deutsch*) oziroma profesorice tujega jezika.

V skladu z metodologijo akcijskega raziskovanja so strokovne delavke, ki so poučevale tuji jezik, na začetku šolskega leta jasno opredelile cilje in kazalnike razvoja novosti, timsko (vzgojiteljica in izvajalka tujega jezika) sprotno in skrbno načrtovale, izvajale, spremljale, dokumentirale in analizirale ter evalvirale vse predvidene in izvedene dejavnosti v tujem jeziku.

V mrežnem inovacijskem projektu sedmih vrtcev v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo smo s pomočjo vezanih pogovorov z otroki, ki so bili vključeni v integrirano obliko učenja tujega jezika, želeli ugotoviti, kako predšolski otroci spoznavajo in doživljajo tuji jezik v spontanih in načrtovanih dejavnostih izvedbenega kurikula oddelka oz. vrtca.

Rezultati raziskave, ki smo jo izvedli na namenskem neslučajnostnem vzorcu otrok (N = 120), so pokazali, da so otroci z navdušenjem, brez zavor in pozitivno sprejemali učenje tujega jezika, da so bili zelo motivirani ter da so radi sodelovali pri dejavnostih v tujem jeziku. V svojih odgovorih so izpostavili pomen interakcij med vrstniki in med njimi ter odraslimi v procesu učenja. Ugotavljamo, da je integrirano učenje tujega jezika, tj. učenje v kontekstu z vsebinami različnih kurikularnih področij, ustrezno in učinkovito.

Menimo, da lahko kakovostno integracijo tujega jezika v predšolskem kurikulumu izvaja le strokovni delavec, ki je obenem strokovnjak za delo s predšolskimi otroki in odličen tujejezični govorec. Poznati mora tako razvojne značilnosti in značilnosti poučevanja predšolskih otrok, imeti temeljna znanja iz predšolske pedagogike ter področij dejavnosti v vrtcu, kot tudi odlično tujejezikovno znanje. Znati mora povezovati vsebine dejavnosti v prvem in tujem jeziku, poznati materinščino otrok, na podlagi česar bi lahko sklepal o prenosu med obema jezikoma.

↳ Literatura

- Kurikulum za vrtce. 1999. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Čok, L., Skela, J., Kogoj, B., Razdevšek-Pučko, C., 1999: Učenje in poučevanje tujega jezika. Koper: ZRS.
- Council of Europe. 2007. From Linguistic Diversity to Plurilingual Education: Guide for the Development of Language Education Policies in Europe (Vodnik za razvoj politik jezikovnega izobraževanja v Evropi. Strasbourg: Council of Europe.
- European Commission. 2006. Action Plan on Language Learning and Linguistic Diversity (Akcijski načrt 2004–2006 za spodbujanje učenja jezikov in jezikovne raznolikosti). Strasbourg: Council of Europe.
- Council of Europe. 2001. Common European Framework of References for Languages: Learning, Teaching and Assessment (Skupni evropski referenčni okvir za jezike: Učenje, poučevanje in vrednotenje). Strasbourg: Council of Europe.